

OTDK-dolgozat

2023

BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM

**AZ AGGLOMERÁCIÓS TÉRSÉGEK POLITIKAI
POLARIZÁLTSAGÁNAK VIZSGÁLATA MAGYARORSZÁGON**

**THE ANALYSIS OF THE POLITICAL POLARIZATION OF
HUNGARIAN CONURBATION**

Papik Réka és Velkey Artúr Ferenc

Konzulens: Kováts Bence

Kézirat lezárásának dátuma 2021.04.12.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	1
1. Elméleti áttekintés.....	2
1.1. Urbanizáció és szuburbanizáció.....	2
1.2. Szuburbanizáció Magyarországon	3
1.3. A város és a szuburbia politikai polarizálódása	6
2. Elemzés	8
2.1. A felhasznált adatok.....	8
2.2. A változók bemutatása	10
2.3. Leíró statisztikák	12
2.4. Felhasznált módszertan	15
3. Eredmények	16
3.1 OLS feltevések.....	19
3.2 Korlátok	20
4. Konklúzió.....	21
Hivatkozásjegyzék	22
Felhasznált adatbázisok	23

Ábrajegyzék

1. ábra: Magyarországi agglomerációk és településegységek elhelyezkedése és központjaik. Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2014.....	5
2. ábra: A vándorlási egyenlet 2011-es népességhez viszonyított aránya Magyarország településein 1995 és 2011 között (%). Forrás: Sápi, 2013.....	6
3. ábra: Kérdőíves felmérésből származó pártpreferenciák aránya és a 2018-as országgyűlési választáson a jobboldali pártokra leadott szavazatok aránya. Saját adatbázis alapján.	10
4. ábra: Jobboldali pártokra leadott szavazatok aránya. Saját adatbázis alapján.	11
5. ábra: A jobboldali pártokra eső szavazati arány a különböző agglomerációs kategóriákban. Saját adatbázis alapján.	13
6. ábra: Az agglomerációs központ és az egyéb városok közötti különbség a jobboldali pártokra érkezett szavazatokban. Saját adatbázis alapján.	14
7. ábra: Jövedelem és az agglomerációs kategóriák kapcsolata. Saját adatbázis alapján.	15
8. ábra: Jövedelem és a szavazati arány közötti kapcsolat. Saját adatbázis alapján.	15
9. ábra: OLS asszimptotika. Saját adatbázis alapján.....	20

Bevezetés

A városok növekedése és a közlekedés fejlődése miatt egyre többen kezdtek el kiköltözni az azokat körülvevő külvárosokba (Pacione, 2009, Gottdiener - Hutchison, 2011). A városok jellemzően heterogénebb társadalmi összetételűek a külvárosoknál (Ströbele, 2012), ezért számos szerző kezdte el vizsgálni a város és szuburbán területek közötti politikai polarizációt. Az eredmények azt mutatják, hogy a lakóhely típusa hatással van a politikai preferenciákra; míg a szuburbán területeken jellemzően a jobboldali pártok és értékek a népszerűbbek, a városi lakosok velük szemben inkább a baloldaliakat preferálják (Cox, 1986, Walks, 2004, Walks, 2005, Ströbele, 2012).

Dolgozatunkban a korábbi kutatásokra alapozva azt vizsgáljuk, hogy a lakóhely típusa milyen hatással van az ott lakók politikai preferenciáira Magyarországon. A kutatás relevanciáját adja, hogy itthon korábban még nem készült a témát vizsgáló empirikus kutatás, pedig a magyarországi szuburbanizációs folyamatok ugyanúgy felvetik a téma jelentőségét. Továbbá Schuchmann (2013) szerint a kelet-közép európai nagyvárosok szuburbanizációs folyamatai, habár megkésve, de alapvetően követték a nyugat-európai mintákat, jellegzetességeket, ezért az előzetes feltevésünk az, hogy a magyarországi agglomerációkban is megfigyelhetők hasonló hatások.

A vizsgálatunk egységei a települések. Az elemzéshez három adatforrásból állítottunk össze egy saját adatbázist, amiben a települések demográfiai adatai, agglomerációs besorolása és a 2018-as országgyűlési választások eredményei találhatóak meg. Az elemzés során ezen az adatbázison futtatunk OLS regressziókat, amik eredményváltozója a jobboldali pártokra leadott szavazatok aránya, fő magyarázó változói pedig a különböző agglomerációs kategóriák.

A dolgozat fő kutatási eredménye, hogy a regressziós elemzés által sikerül kimutatni azt, hogy az agglomeráció típusa szignifikáns pozitív hatással van a jobboldali pártokra leadott szavazatok arányára; tehát a városközponttól távolodva az egyéb agglomerációs térségek felé nő az ezen pártokra leadott szavazatok aránya.

A dolgozat felépítése a következő; először bemutatjuk a szuburbanizáció folyamatát és annak hatásait általánosságban, majd specifikusan Magyarországon. Ezután ismertetjük a szuburbán területek politikai polarizálódásáról szóló elméleteket, és a témában készül kvantitatív kutatásokat. Ezt követi a saját empirikus elemzésünk, amihez először bemutatjuk a

felhasznált adatbázist és a változóinkat, majd az alkalmazott módszertant. Végül ismertetjük az eredményeinket és a dolgozat limitációit.

1. Elméleti áttekintés

A következő fejezetekben ismertetjük a szuburbanizáció mozgatórugóit és hatásait általánosságban, majd bemutatjuk a szuburbanizáció folyamatát Magyarországon. A szuburbanizáció egy nagyon komplex témakör, ezért nem törekszünk ennek mély áttekintésére, csak a dolgozat szempontjából fontosnak ítélt pontokat mutatjuk be. Ezután ismertetjük a város és az agglomeráció politikai polarizációjáról szóló elméletet, és áttekintünk néhány korábbi, a témában készült releváns empirikus kutatást.

A szuburbán területeknek számos definíciója, megközelítésmódja létezik, ahogy Tímár (1999) kiemeli, „az előváros térben és időben változó jelenség, egy gazdaság, társadalmi, politikai, kulturális tényezőktől függő folyamat terméke” (12. old). A későbbiekben bemutatott tanulmányok nagyrésze alapvetően a városokat körülvevő, azokhoz gazdaságilag szorosan kapcsolódó településekre hivatkoznak, amikor szuburbán területekről írnak, ezért a dolgozatban mi is ezt a megközelítést alkalmazzuk. A szakirodalom különböző álláspontokat képvisel a szuburbanizáció, szuburbia és az agglomeráció definíciójáról, tartalmáról, mi a dolgozatban ezeket szinonimaként fogjuk használni.

1.1. Urbanizáció és szuburbanizáció

A következőkben általánosan bemutatjuk az urbanizáció és a szuburbanizáció jellemzőit, kialakulását. A szuburbanizáció az Egyesült Államokban az 1920-as években kezdődött (Pacione, 2009), Európában később, a második világháború után vált meghatározóvá (Dövényi - Kovács, 1999). Mivel az Egyesült Államok volt az első, jelentősen szuburbanizálódott ország (Pacione, 2009), ezért a legtöbb szakirodalmi leírás az amerikai folyamatokat mutatja be. Mivel a szuburbanizációs folyamatok országonként jelentősen eltérőek lehetnek, ezért a későbbiekben Magyarország esetében is röviden áttekintjük ennek történetét és jellemzőit.

A szuburbanizációt általában a “középosztályi családoknak a város belső részeiből annak peremére való nagy arányú költözéseként” (Kocsis, 2000, 311. old.) definiálják. A szuburbanizációt két ellentétes irányú faktor befolyásolhatja; vagy a város taszítja (*push factor*) a lakosait, vagy a szuburbán terület vonzza be őket (*pull factor*) (Kocsis, 2000, 316. old. idézi Gottdiener 1985-öt).

A szuburbanizáció mögött számos ok meghúzódik. A városi lakosság gyors növekedése és az elkölthető jövedelem emelkedése által egyre több ember számára vált lehetővé a közlekedés és az új lakhatás, a városok alacsony minőségű lakhatási feltételei, mint a zaj, kosz, vagy rossz közbiztonság miatt pedig egyre többen költöztek ki a városok szélére (Pacione, 2009). Emellett fontos kiemelni azt is, hogy a közlekedés fejlődése szintén fontos szerepet játszott a szuburbanizálódásban, hiszen könnyebbé vált a városokba való ingázás (Pacione, 2009, Gottdiener - Hutchison, 2011).

A szuburbanizációs a folyamatnak komoly gazdasági és társadalmi következményei vannak. A város bevételei nagyban csökkenhetnek, ha elesik azoktól a személyi jövedelemadó bevételektől, amiket a tehetősebb rétegek biztosítottak, amennyiben azok fokozatosan külsőbb városokba költöznek. Ez hosszú távon a városok elszegényedéséhez vezethet, amit számos nyugati ország megtapasztalt. (Dövényi - Kovács, 1999)

Továbbá a szuburbanizáció gyakran erősíti a szegregációt is, vagyoni és etnikai alapon egyaránt, amit például Gottdiener és Hutschison (2011) is leír. Az Egyesült Államokban lezajlott népességmozgás / lakóhely-változtatási folyamat során (főleg) a fehér középosztály tagjai hagyták el a nagyvárosi környezetet és költöztek ki a kertes házas elővárosokba. Miközben az ingatlanvásárlás lehetőségét a fekete lakosság számára korlátozták a szuburbánus területeken (lásd: Lewittown), majd később külön külvárosok jöttek létre számukra. Azonban Burdack és Hesse (2007) szerint ahogy a külvárosok egyre sűrűbben lakottabbá válnak, a lakosságuk is egyre heterogénebb lesz, és ahogy a környéken egyéb szolgáltatások és funkciók is megjelennek, egyre inkább kezdenek hasonlítani a városokra társadalmi összetételben és funkcionálisan egyaránt.

1.2. Szuburbanizáció Magyarországon

A poszt szocialista országokban az urbanizációnak és szuburbanizációnak egészen más lefolyása volt a nyugat-európai városokhoz képest. A szocializmus alatt az állam birtokolta és szabályozta a legtöbb földet és ingatlant, az ipar fejlesztése érdekében pedig iparvárosi központokat hoztak létre. Mivel ezekben a gazdasági csomópontokban így megnőtt a munkakereslet, ezért rengetegen költöztek be a városokba. Ennek eredményeképpen egyre nagyobb különbség lett a sűrűbben lakott, fejlődő városok és a körülöttük lévő kisebb települések között, amiket szinte alig jellemzett bármiféle gazdasági tevékenység. (Sýkora - Stanilov, 2014)

A rendszerváltás után az ingatlanfejlesztők gyorsan reagáltak a lakhatási igényekre és elkezdett fejlődni a szuburbán ingatlanpiac, kiszolgálva a közép- és felső osztály igényeit. Az agglomeráció egyre több belvárosi lakost kezdett el vonzani, ami kiváló lehetőség volt az új befektetők számára, így gyors növekedésnek indultak ezek a kisvárosok. (Sýkora - Stanilov, 2014)

Magyarországon egyedül Budapest olyan méretű város, ami a külvárosával együtt értelmezve összehasonlítható az európai metropoliszokkal (Soós - Ignits, 2003). A következőkben tehát először a Budapest környéki szuburbanizációt ismertetjük, amiben nagyban támaszkodtunk Kovács és Tosics 2014-es munkájára.

A korai budapesti szuburbanizációt a HÉV vonalak segítették, amik számos közeli várost kötöttek össze a fővárossal, ezáltal lehetővé téve az ingázást az akkor még alsóbb jövedelmi rétegből származó, külvárosban élő munkásosztály számára. A szuburbanizáció az 1970-es években gyorsult fel, ezt azonban a nyugati példákkal ellentétben nem a városi lakosság kiköltözése jellemezte, hanem a vidéki lakosság felköltözése a fővárost körülvevő településekre. (Kovács - Tosics, 2014)

A szuburbán területek lakossága 1990-ről 2011-re 44%-kal nőtt, már több, mint 800.000-en éltek a Budapestet körülvevő településeken (39. old.). A legnépszerűbb célpontnak a budai hegyek számítottak a környezeti adottságaiból kifolyólag. A szuburbia hamarosan egyéb befektetések célpontja is lett, logisztikai parkok, bevásárlóközpontok és üzleti negyedek kezdtek el épülni ezeken a környező településeken. (Kovács - Tosics, 2014)

A külvárosi települések népszerűségének növekedése hatással volt azok társadalmi összetételére is. Megnőtt a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, a munkásosztály mellett megjelent a fiatalabb, felsőbb jövedelmi osztályba tartozó családos réteg. A külvárosi részeknél mára megfigyelhető egyfajta szegregáció a gazdagabb és szegényebb részek között, de erről még mélyebb empirikus elemzés nem készült. (Kovács - Tocsis, 2014)

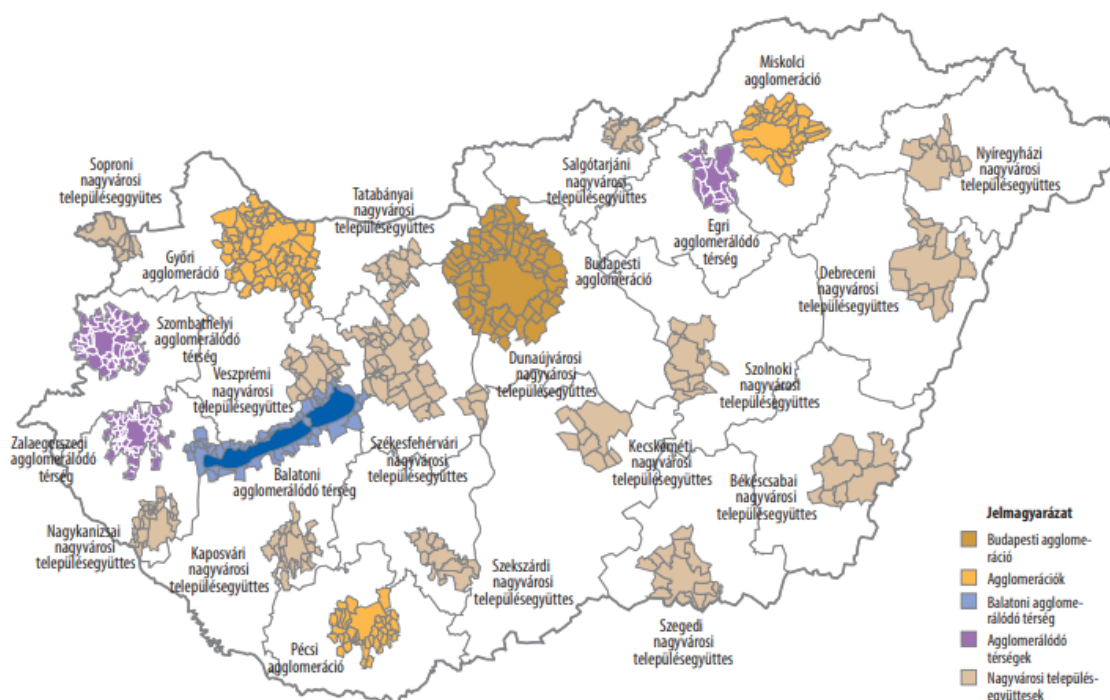
A rendszerváltás környékén a Budapest mellett megindultak a szuburbanizációs folyamatok a többi magyarországi nagyváros körül is. Egyrészt elindult egy kiköltözési hullám a nagyvárosokból a környező kisebb településekre, falvakba, valamint a népességyarapodás súlypontja is átkerült a városközpontokból az azokat körülvevő falvakba. (Bajmócy, 2003)

A Központi Statisztikai Hivatal (2014) Kőszegfalvi György alapján a szuburbán területeket három kategóriába sorolja; megkülönböztetnek 1) agglomerációt, 2) agglomerálódó térséget és 3) településegységeket. Az agglomeráció jellemzője a jelentős népességnövekedés

és lakásépítési tevékenység, valamint a sokrétű funkcionális kapcsolat a központ és a környező települések között (pl. munkahely, lakóhely, oktatási, egészségügyi, kulturális). A szoros összefonódás következtében összefüggő, egybeépült településegységek jönnek létre, amit átfognak a hálózati infrastruktúra rendszerek (pl. közlekedés, közműszolgáltatások). Az agglomerációkon belül megkülönböztetjük az agglomeráció központját, a társközpontokat és az egyéb kapcsolódó településeket. Magyarországon négy agglomeráció található; a budapesti, a miskolci, a győri és a pécsi agglomeráció (1. ábra).

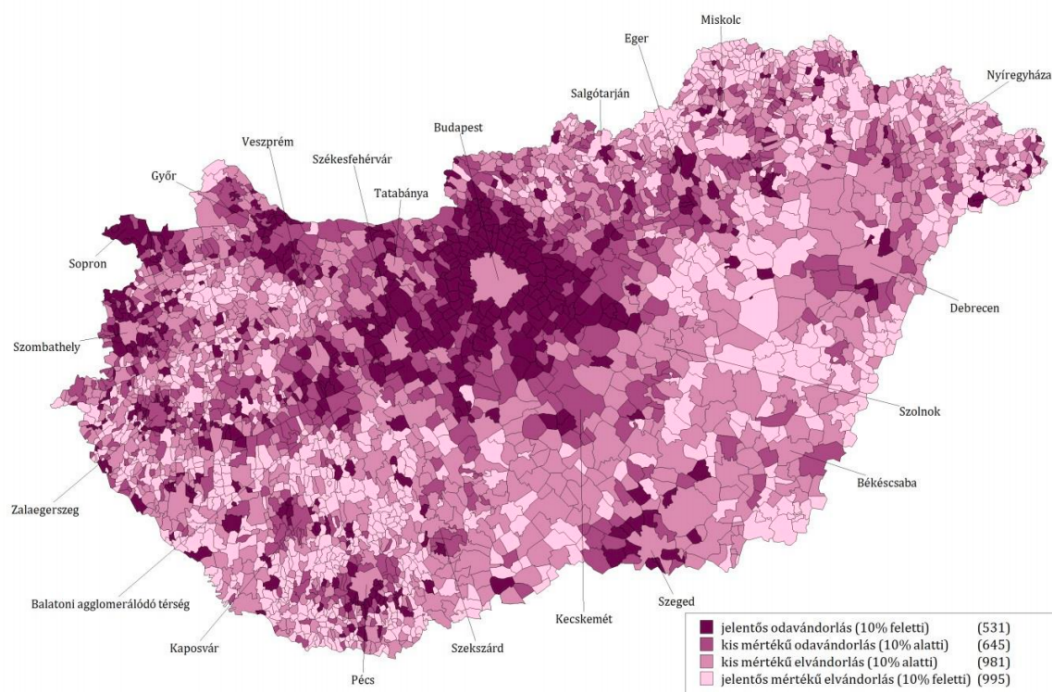
Az agglomerálódó térségek olyan településstruktúrákat jelentenek, ahol már felismerhetők az agglomerációs folyamatok, de ezek még nem mentek teljes mértékben végbe. A településegységek alatt pedig olyan területeket értünk, ahol habár a fizikai kapcsolat és valamilyen szintű gazdasági kapcsolat összeköti a településeket, az agglomerációra jellemző szoros összefonódás hiányzik.

Az agglomerációkon belül a Központi Statisztikai Hivatal (2014) megkülönbözteti a központot, a társközpontokat, valamint az egyéb településeket, amiket a következő fejezetekben ismertetünk részletesebben.

1. ábra: Magyarországi agglomerációk és településegységek elhelyezkedése és központjaik. Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, 2014.

A téma jelentőségét nagyban alátámasztja Sági (2013) ábrája, amin a vándorlási egyenleget mutatja be; ami az oda- és elvándorlások különbségét jelenti. Az ábrán nagyon jól megfigyelhetők a nagyvárosokat körülvevő pozitív egyenlegű térségek.

2. ábra: A vándorlási egyenlet 2011-es népességhez viszonyított aránya Magyarország településein 1995 és 2011 között (%). Forrás: Sági, 2013

1.3. A város és a szuburbia politikai polarizálódása

Ahogy az előző fejezetekben is részben bemutattuk, a szuburbanizáció és a szegregáció gyakran kéz a kézben jár. A külvárosokkal szemben a városok általában homogénnek mondhatóak társadalmilag, mint egység, viszont azt is fontos megjegyezni, hogy a szuburbiaiak is nagyon különbözőek egymástól (Ströbele, 2012). Ezt szintén érintettük korábban a budapesti külvárosok esetében, miszerint egyes környékeket más-más társadalmi rétegek jellemeznek.

Amerikában az 1960-as évektől kezdve kutatják a szuburbán területek politikai mintázatait (Walks, 2004). Gainsborough (2001) kutatásában például arra az eredményre jutott, hogy a városokon belüli lakóhely (belváros, külváros) szignifikáns és független hatással van a politikai preferenciákra számos kontrollváltozó mellett is (Walks, 2004, 272. old. idézi Gainsborough, 2001-et).

Azonban mivel ahogy korábban is említettük, az amerikai és az európai szuburbanizációs folyamatok különböznek, ezért a következőkben olyan kutatásokat bemutatására törekedtünk

egy kivételével, amik empirikus alapon vizsgálták a kapcsolatot a lakóhely és a politikai preferenciák között európai fókusszal.

Cox (1968) Londont vizsgálva arra az eredményre jutott, hogy a szuburbanizmus mind a pártpreferenciára, mind a választásokon való részvételre hatással van. Kutatása azért is jelentős, mert ez az első, európai városokon végzett kutatás a témában. A kérdés vizsgálatához választási adatokat használt fel, a vizsgálati egységet a választókerületek adták, a felhasznált változók a társadalmi helyzetet leíró demográfiai adatok, a városközponttól vett távolság, és a városba való ingázás dimenziója. Az elemzéshez korrelációkat és faktoranalízist használt. A kutatás egyik legfontosabb eredménye, hogy a szuburbán lakhely hatással van a konzervatív pártpreferenciára és a politikai részvételre is, azonban ez a kettő független egymástól. Fontos azonban kiemelni, hogy amikor korábbi adatokkal hasonlítja össze az eredményt, akkor látható, hogy a szuburbán területeken az idővel csökkent a konzervatív pártokra leadott szavazati arány, amit elsősorban a migrációval magyaráz.

Walks (2004) munkája Kanadát vizsgálja az 1964-es, 1984-es és 2000-es választási kérdőívek alapján. Az elemzéshez logisztikus regressziót használt, aminek függő változója a pártpreferencia, fő magyarázó változója a lakóhely (belváros, közelebbi külváros, távolabbi külváros, más), kontroll változói pedig az általában használt demográfiai változók voltak. Az eredmények alapján a városon belüli lakóhely hatással van a politikai preferenciákra, a 2000-es adatok alapján közel annyira, mint a vallásosság és a régió. Az eredmények azt mutatják, hogy a belvárosban lakók inkább bal oldali értékeket tartanak fontosnak és baloldali pártokra szavaznak, szemben a szuburbán lakosokkal, akik a jobboldali értékeket és pártokat preferálják.

Walks (2005) egy évvel később a brit városokat elemezte aggregált választási adatok alapján 1950 és 2001 között. Ebben a tanulmányban OLS regressziókat használt, az eredményváltozó a pártokra leadott szavazatok aránya, a fő magyarázó változó pedig a választókerület régiója, agglomerációjának mérete, urbanizáltsága és a városon belüli zónák voltak egyéb földrajzi kontroll változók mellett. Az eredmények a korábbi kutatásokkal megegyezően azt mutatják, hogy a belvárosban a baloldali, míg a külvárosokban a jobboldali pártokat preferálják, és ez az eltolódás a belváros, közelebbi külváros és távolabbi agglomerációs térségek között is fokozatosan megfigyelhető.

Ströbele (2012) svájci, német, holland és francia térségeket vizsgál multinomiális regressziókkal. Az elemzéshez a 2006-os European Social Survey-t használta, és ő is hasonló

eredményekre jutott; miszerint a külvárosi és belvárosi politikai preferenciák eltérőek, a szuburbán térségekben lakók pedig inkább a konzervatív pártokat részesítik előnyben.

Végül még egy kutatást fontosnak tartunk megemlíteni, ami nem teljesen az adott kérdést vizsgálja, azonban a dolgozat szempontjából releváns összefüggéseket mutat be. Fischer (1975) azt vizsgálta, hogy a városi élet milyen hatással van a tradicionális értékekre. Munkájában négy felmérést használt fel, amiben amerikai, angol, nyugat-német, olasz és mexikói lakosok között készítették, ezeket kereszttáblákkal és regressziós elemzéssel vizsgálta. A kutatásban négy témacsoportot járt körbe, ami a vallásosság, a családi szerepek, az alkoholhoz és szexualitáshoz való hozzáállás. Az eredmények alapján elmondható, hogy negatív kapcsolat van a tradicionális értékek és a közösség mérete között.

Összességében tehát látható, hogy számos kutatás tudta már bizonyítani a szuburbia és a város közötti különbségeket a politikai preferenciák tekintetében Európán belül. A legtöbb eredmény azt sugallja, hogy a szuburbán területeken jellemzően a jobboldali pártokat, értékeket preferálják, szemben a városi lakosokkal, akik inkább a baloldaliakat. Ezen túl a kutatásunk relevanciáját támogatta Schuchmann (2013) kutatási eredménye, miszerint a kelet-közép európai nagyvárosok szuburbanizációs folyamatai, habár megkésve, de alapvetően követték a nyugat-európai mintákat, jellegzetességeket. Erre alapozva a következőkben kísérletet teszünk a politikai polarizáció megfigyelésére Magyarország esetében.

2. Elemzés

A dolgozat kutatási kérdése az volt, hogy hogyan hat a lakóhely típusa a politikai preferenciákra Magyarországon. A szakirodalom áttekintése után arra a következtetésre jutottunk, hogy a kérdésfeltevésünk releváns; más kutatók Amerikában és Nyugat-Európában találtak összefüggést a lakóhely és a politikai preferenciák között, a magyarországi szuburbanizációs folyamatok pedig hasonlítanak a nyugat-európai országokéhoz. A következőkben először az elemzésünk kerül bemutatásra; ismertetjük az adatbázis összerakásának lépéseit, a felhasznált adatok jellemzőit, valamint az elemzésünkhöz használt módszertant.

2.1. A felhasznált adatok

Az elemzéshez használt az adatbázisunkat három különböző forrásból tettük össze. A kutatáshoz három dologra volt szükségünk; politikai preferenciát mutató adatra, a lakóhely

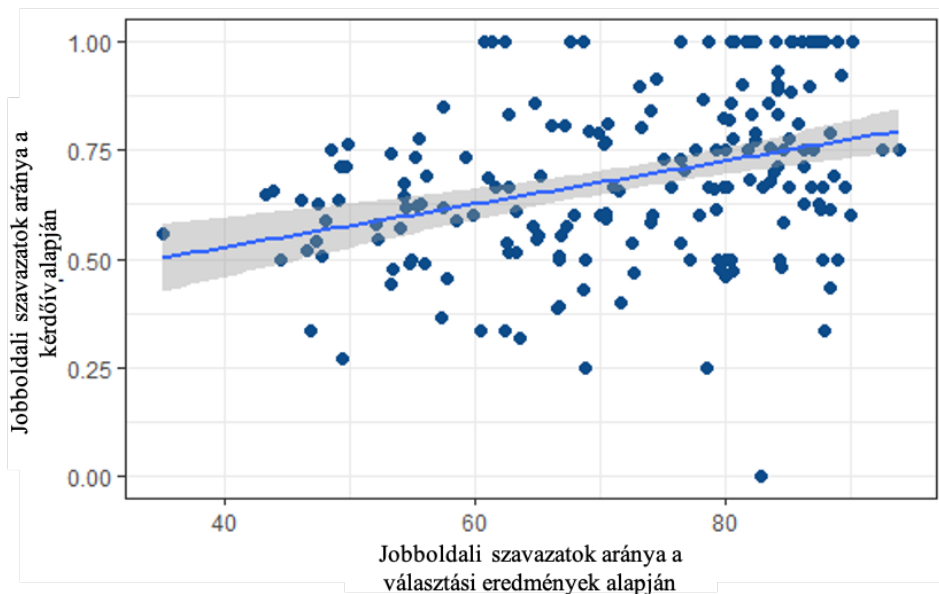
típusára és egyéb demográfiai adatokra kontroll változónak. Az egyéni szintű megbízható, teljes adat hiányában az elemzési egységünknek a településeket választottuk.

A kutatást megelőző munkát egy teljességében kérdőíves felmérésen, a European Social Survey adatain végeztük. Habár ez az adatbázis nagyon gazdag sok szempontból, mégis súlyos korlátokat állított az elemzésnek, ugyanis a magyar mintában a lekérdezettek pártpreferenciája és politikai beállítottsága is nagyon hiányos volt. Ezt arra vezettük vissza, hogy az emberek nem szívesen osztják meg a kutatások lekérdezőivel ezeket a szenzitív adatokat, ezért végül a 2018-as magyar parlamenti választások eredményét vettük alapul. A választási adatokat saját gyűjtés mentén értük el a Nemzeti Választási Iroda honlapjáról¹ (2021).

A demográfiai adatokat Simonovits és szerzőtársai (2018) munkájának publikusan elérhető adatbázisából nyertük ki. Ebben megtalálhatóak voltak egy kérdőíves felmérés eredményei, amiben 102 ezer embert kérdeztek le egy 10 éves periódusban. Az adatbázisban egyéni és háztartás szintű demográfiai változók szerepelnek, ami többek között tartalmazza a megkérdezettek lakóhelyét, valamint a pártpreferenciájukat is. Ezt mi leszűkítettük az általunk szükségesnek talált változókra, amiket a következő fejezetben mutatunk be. Az adatbázis a különböző adattisztítási eljárások után 29 ezer megfigyelést tartalmazott. Azzal a feltevéssel élve hogy a kérdőíves adatgyűjtés reprezentatívan történt, az adatbázis elemeit település szinten aggregáltuk; vettük az értékek átlagát, így település szintű megfigyeléseket elérve. Ezt így már össze tudtuk kötni a választási eredményekkel, így minden településhez település szintű aggregált demográfiai adatokat és választási eredményeket tudunk kapcsolni.

Ahogy bemutattuk, ez a kérdőíves felmérés is tartalmazott pártpreferenciákat, de ezt végül két ok miatt nem használtuk a végső elemzéshez; 1) a korábbi előkészítő munkák tapasztalatai azt sugallták, hogy az egyéni szintű, önbevalláson alapuló politikai preferenciák kevésbé megbízhatóak, 2) összevetve a választási eredményeket és a település szintű aggregált kérdőíves adatokat más eredményeket kaptunk (3. ábra). Az eredmények különbözősége miatt inkább a hivatalos választási eredményeket alkalmaztuk elsődlegesen az elemzés során, a kérdőívből származó pártpreferenciákat pedig csak validáció miatt használtuk fel a későbbiekben.

¹ <https://valtor.valasztas.hu/valtort/jsp/tm2.jsp?EA=38>

3. ábra: Kérdőíves felmérésből származó pártpreferenciák aránya és a 2018-as országgyűlési választáson a jobboldalipártokra leadott szavazatok aránya. Saját adatbázis alapján.

Végül a települések besorolására volt még szükségünk, amit a KSH Területi Számjelrendszerében megtalálható agglomerációs kódok segítségével tudtunk kezelni (2018-as adatbázis). Ez egy négyjegyű kód, ami alapján azonosítható az agglomeráció típusa, valamint hogy melyik agglomerációba és milyen mértékben kapcsolódik.

2.2. A változók bemutatása

A következőkben részletesebben is bemutatjuk az elemzéshez felhasznált változókat, és azok tartalmát.

Agglomerációs kód

A KSH (2019) által bevezetett agglomerációs kód négy számjegyből épül fel, amiből az első az adott agglomerációt jelzi, a második és harmadik az adott agglomeráción belüli pozíciót és a negyedik számjegy, ami számunkra a legfontosabb, az agglomeráción belüli hierarchikus viszonyát jelzi az adott településnek;

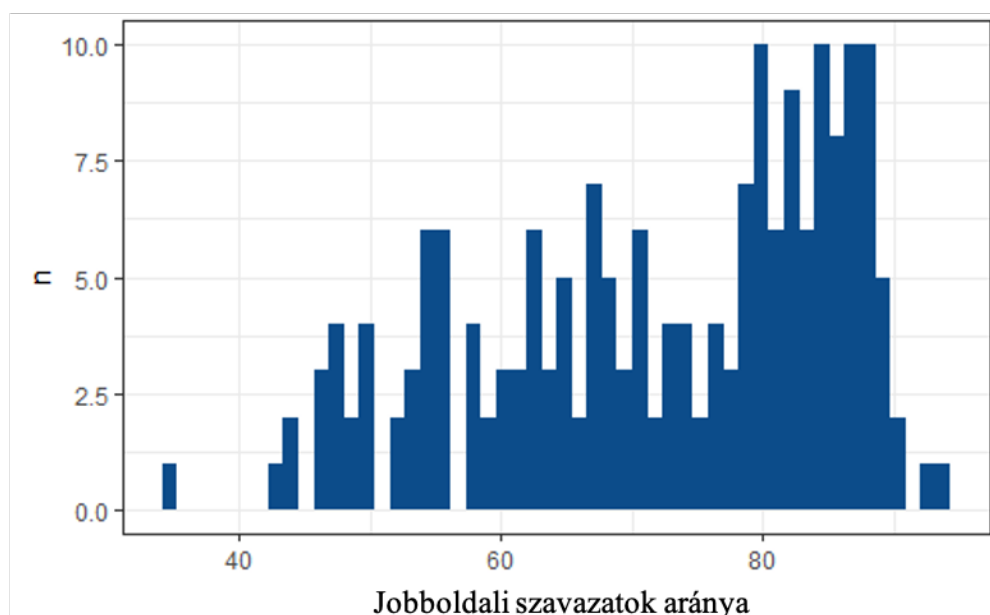
1. központ,
2. társközpont,
3. egyéb település.

Például ebben a felosztásban a budapesti kerületek mind központként jelennek meg, míg Budaörs vagy Budakeszi társközpontként, Budakalász pedig egyéb településként. Az elemzés során ezt a változót alkalmazzuk kezelésként (*treatment*), ennek a változónak a hatására vagyunk kíváncsiak a szavazatarányokra.

Jobboldali szavazatok aránya

Az adatgyűjtés során a választási adatokat szavazókörönként gyűjtöttük össze, majd település szinten aggregáltuk. Minden szavazókörből az általunk definiált konzervatív pártokra érkező szavazatokat összegeztük, ez jelen esetben a FIDESZ vagy a Jobbik Magyarországért Mozgalomra eső szavazatokat jelenti, majd ezt település szinten elosztottuk az összes beérkezett szavazattal. Így egy arányszámot kaptunk, ami az adott városban a konzervatív/jobboldali pártokra érkezett szavazatoknak az arányát tükrözi. Ennek a változónak az eloszlását mutatja a 4. ábra, láthatjuk hogy a legtöbb településen 80% feletti eredményt értek el a jobboldali pártokra leadott szavazatok.

$$\text{Jobboldali pártokra leadott szavazatok aránya} = \frac{\text{Fidesz - re érkező szavazatok} + \text{Jobbikra érkező szavazatok}}{\text{Összes leadott szavazat}}$$

4. ábra: Jobboldali pártokra leadott szavazatok aránya. Saját adatbázis alapján.

Iskolázottság

A kérdőíves felmérésben szerepelt iskolázottsági mutató, ezt a dolgozatban is alkalmaztuk, kontrollálva azokra az esetekre amikor a nagyobb városokban, fővárosban a képzettség átlagos szintje magasabb. Ezt az elemzés során település szinten, a megkérdezett lakosok medián iskolázottsági szintjével mértük (mivel kategorikus változóról beszélhetünk, ezért nem lehet átlagokat mérni).

Az iskolázottsági változónk besorolása a következő szerint történik:

- 1: Kevesebb, mint 8 általános iskola

- 2: 8 általános iskola
- 3: Szakmunkásképző, szakképzés érettségi nélkül
- 4: Szakközépiskolai érettségi, szakképzést követő érettségi
- 5: Gimnáziumi érettségi
- 6: Érettségi utáni, felsőfokra nem akkreditált szakképzés
- 7: Akkreditált felsőfokú szakképzés, felsőfokú technikum
- 8: Főiskola, felsőfokú alapképzés (BA/BSc) oklevéllel
- 9: Egyetem, felsőfokú mesterképzés (MA/MSc) oklevéllel

Az elemzés során a változó értékei közül több is kiesett, mivel az aggregálás során medián értékeket vettünk.

Egy főre jutó jövedelem

A kérdőíves felmérésben több jövedelmet mérő kérdés is szerepelt, azonban mi a háztartáson belüli egy főre jutó jövedelem használata mellett döntöttünk. Azzal hogy településenként aggregáljuk a felvett kérdőíves felmérést, több torzítást is okozhatunk. A torzítás csökkentésének egyik módja, hogy így, a háztartásokat megfigyelve egy pontosabb képet kaphatunk az adott településről. Emellett pedig annyiban változtattunk a változón, hogy az egy főre jutó jövedelmet elosztottuk 1000 Forinttal, így egyszerűsítve az eredmények értelmezését.

2.3. Leíró statisztikák

Az elemzést a következőkben a változók vizsgálatával és az előzetes kapcsolatok feltárásával folytattuk.

Az 1. és 2. táblázatban az adott változók megoszlása szerepel a különböző agglomerációs kategóriákon belül. Az 1. táblázatban a három agglomerációs alkategória mentén bontottuk fel a mintánkat; látható, hogy az átlagos jobboldali szavazati arány mindhárom esetben különbözik, egyre magasabb értéket felvéve az agglomerációk egyéb településeinél, emellett pedig láthatunk különbséget a jövedelem és az iskolázottság között is.

agg_kat	n	átlagos_arány	std_hiba	medián_iskola	átlagos_jöv
1	43	57.8192408558699	1.79180704709695	3	97.4174692765828
2	21	67.584893270544	2.66470528342602	3	93.5688420938239
3	123	77.8463899781122	0.887482347453148	2	81.2026145625944

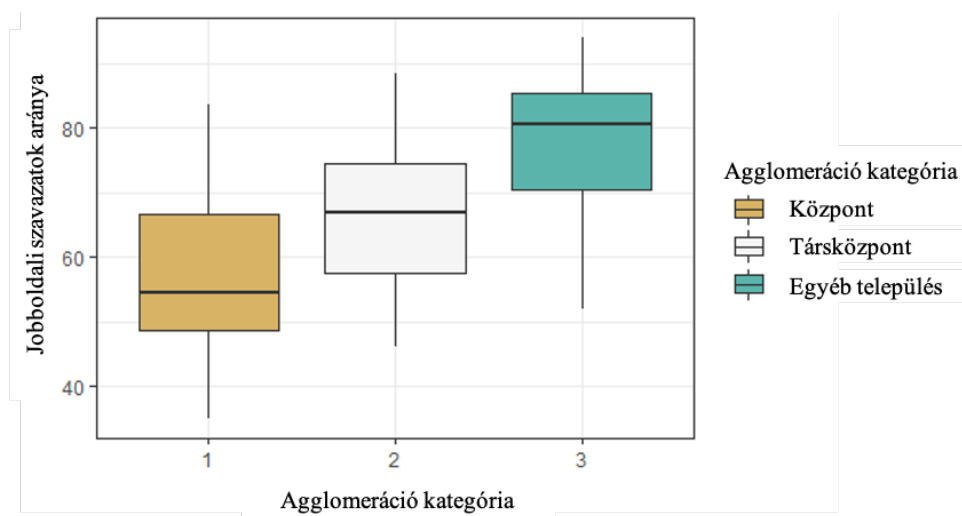
1. táblázat: A változók (jobb oldali szavazatok aránya, iskolázottság, jövedelem) átlagos értékei az agglomerációs kategóriákon belül. Saját adatbázis alapján.

A második táblázatban láthatjuk hogy amennyiben a társközpontot és az egyéb városokat egy csoportba vesszük, a különbség csökken. Ez természetes, hiszen az egyéb városok hatását mitigáltuk azáltal, hogy bevettük a csoportba a társközpontokat is.

agglomeracio	n	átlagos_arány	std_hiba	medián_iskola	átlagos_jöv
1	43	57.8192408558699	1.79180704709695	3	97.4174692765828
2	144	76.3499217082585	0.900287088606328	2	83.006022744232

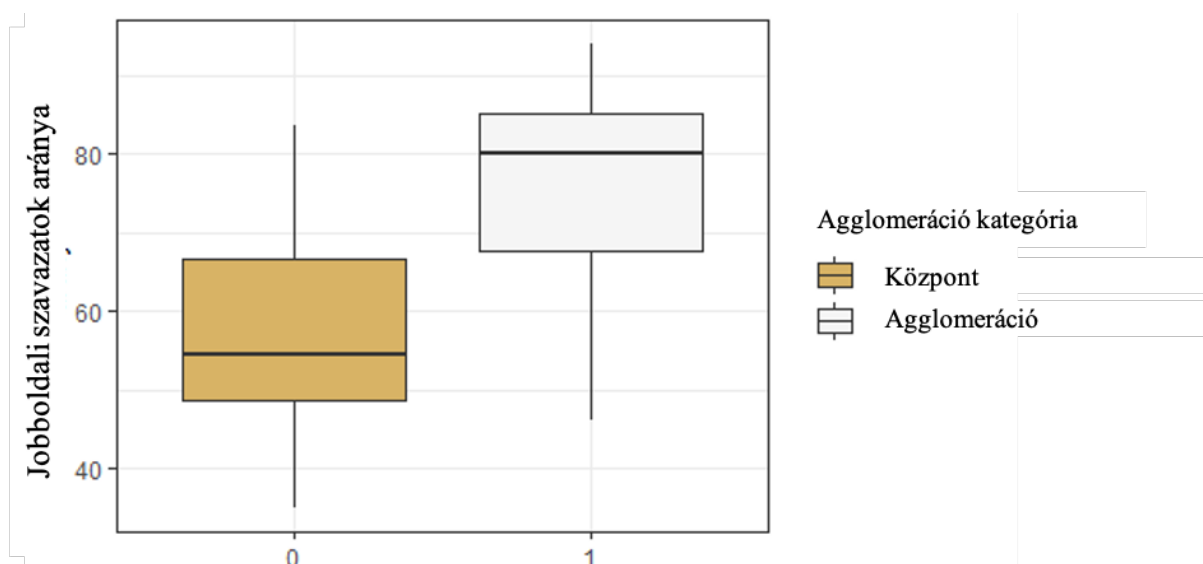
2. táblázat: A változók átlagos értékei az agglomerációs központok és további települések bontásában. Saját adatbázis alapján.

Az előbb bemutatott csoportonkénti különbségek mellett megvizsgáltuk, hogy a mintán belül milyen a kapcsolat a többi változónk között. A következő két ábrán láthatjuk ugyanezen felosztásban a szavazati arányokat, azok eloszlását a csoportonként. Itt számunkra nem a szavazatarányok mértéke a fontos, hiszen mi a különböző kategóriák közötti különbségre vagyunk kíváncsiak (5. és 6. ábra).

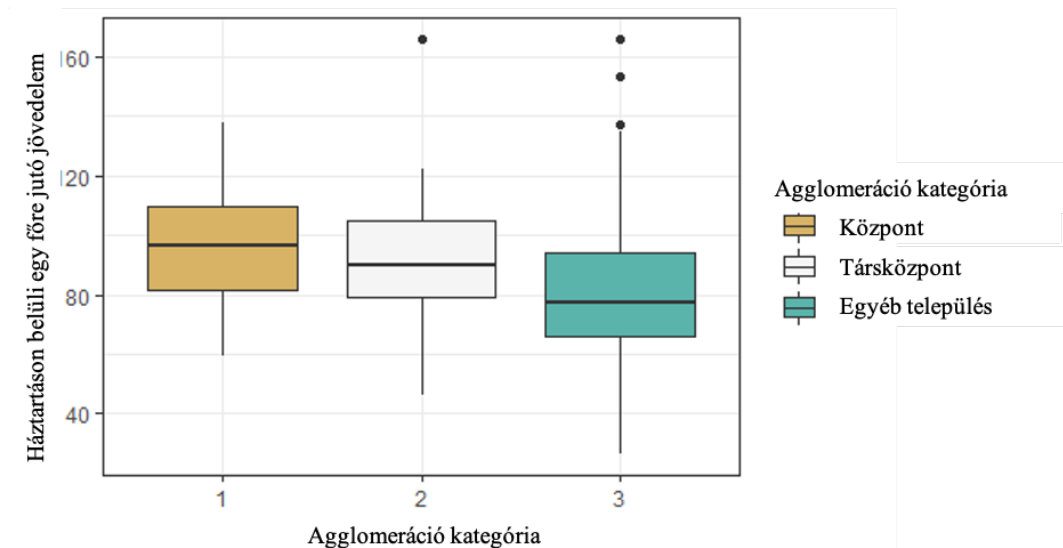
5. ábra: A jobboldali pártokra eső szavazati arány a különböző agglomerációs kategóriákban. Saját adatbázis alapján.

Az ötödik és hatodik ábrát összehasonlítva láthatjuk hogy az agglomerációs társközpontok közelebb húzódnak a központokhoz, viszont a számosságukból adódóan, hogyha őket is agglomerációs településként kezeljük, akkor csak kis mértékben változtatják meg a harmadik csoportot. Így a továbbiakban az agglomerációs csoportokat fogjuk alkalmazni az összehasonlítások és felderítő elemzés során. Az elemzésben viszont külön regressziót végzünk ezzel a változóval is.

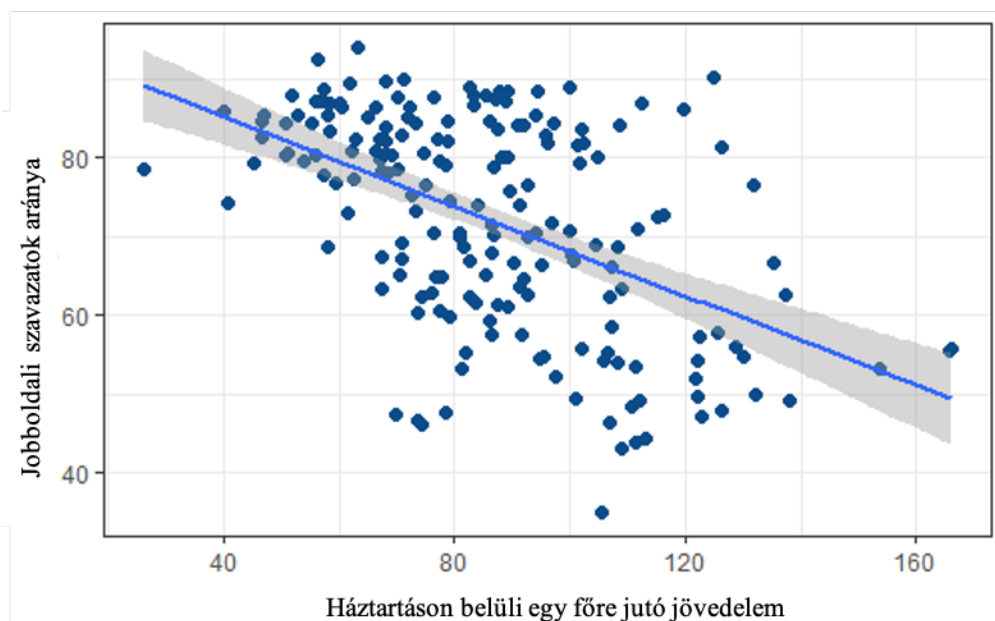
6. ábra: Az agglomerációs központ és az egyéb városok közötti különbség a jobboldali pártokra érkezett szavazatokban. Saját adatbázis alapján.

Ezután a jövedelem és az agglomerációs csoportok kapcsolatát vizsgáltuk meg; az átlagok közötti különbséget már láttuk (1.táblázat), viszont az eloszlások között is észrevehetünk különbségeket (7. ábra). Bár a medián értékek az egyéb települések kategóriában alacsonyabb, láthatjuk hogy az intervallum amiben a jövedelem mozog nagyobb a kisebb települések csoportjában.

7. ábra: Jövedelem és az agglomerációs kategóriák kapcsolata. Saját adatbázis alapján.

A jövedelmet összevetettük a jobboldali pártokra leadott szavazatok arányával is, itt egyértelműen egy negatív kapcsolatot mutat a mintánk (8. ábra). Ezek miatt szükséges hogy kontrolláljunk az elemzés során a jövedelmi szintre.

8. ábra: Jövedelem és a szavazati arány közötti kapcsolat. Saját adatbázis alapján.

2.4. Felhasznált módszertan

A dolgozatunkban lineáris regressziót használtunk a kutatási kérdésünk megválaszolására, ezen belül a legkisebb négyzetek módszerét (*ordinary least squares* – a továbbiakban: OLS) alkalmaztuk. A lineáris regresszió során eredményváltozónak a jobboldali

pártokra leadott szavazatok arányát vettük. Az elemzés során az eredményváltozó (Y) és a további magyarázó változók (x_i) közötti kapcsolatot keressük (Wooldridge, 2012).

A regressziós modell a következőképpen írható fel Wooldridge (2012, 71. oldal) alapján:

$$Y = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \dots + \beta_i x_i + u.$$

Ahol Y az eredményváltozó, x_i a magyarázóváltozók, β_0 a konstans, β_i az adott magyarázóváltozóhoz tartozó paraméter és az u a maradéktag (Wooldridge, 2012). A regresszió elfogadásához szükséges az OLS öt alapfeltevésének teljesülése;

1. A modell paraméterei lineárisak,
2. Véletlen mintavétel történt,
3. A hibatag várható értéke 0,
4. A változók nem egymás tökéletes lineáris kombinációi,
5. A modellben a hibatagok értéke nem függ a magyarázóváltozó értékeitől (Wooldridge, 2012, 59. oldal),

A feltételek teljesülését a IV.1-es fejezetben vizsgáljuk. Az elemzés során több regressziós módszertant is alkalmaztunk (pl. párosítás), viszont azoknak a feltételei nem álltak fent, így nem tudtuk őket alkalmazni.

3. Eredmények

A következőkben bemutatjuk az előző fejezetek alapján készített regressziós elemzésünket. Az elemzés célja, hogy megismerjük, hogy a lakóhely milyen hatással van a politikai preferenciákra. Az előzőekben ismertetett OLS módszertant alkalmazva a következő egyenletet vizsgáltuk:

$$\text{Szavazatok aránya} = \beta_0 + \beta_1 \text{agglomerációs csoport} + \beta_2 \text{jövedelem} + \beta_3 \text{iskolázottság} + u.$$

Az elemzés során négy regressziós elemzést végeztünk; két külön csoporton végeztük el ugyanazokat az elemzéseket, 1) a Budapest térségi agglomerációra, 2) országos szinten minden agglomerációs csoportra. Ezt a különbségtételt azért tettük, mert a budapesti, Pest megyei agglomeráció kiemelkedő abból a szempontból, hogy Magyarországon Budapest az egyetlen város, ami a nemzetközi nagyvárosokkal összehasonlítható (lásd I.3. fejezet). Emellett viszont érdekelt minket az is, hogy a többi nagyvárosi agglomeráció, agglomerálódó térség és a településegységek milyen összefüggést mutatnak, mert a trendek alapján várhatóan

hamarosan ezek a területek is egyre inkább hasonlítanak majd a budapesti agglomerációhoz, ha mértékében nem is fogják azt megközelíteni. A térségi bontás mellett még két további regressziót is futtattunk, amiben a fő magyarázó változónk különbözik. Ahogy azt az előző fejezetben bemutattuk, az agglomerációs csoportokon belül megkülönböztetett központok, társközpontok és egyéb települések felbontása hasonló eredményeket mutat, így a regressziós elemzés során is érdekelt minket, hogy a társközpontok és az egyéb települések egybevonása milyen eredménnyel szolgál.

Az eredményeket (3.táblázat) a következőkben a területi különbségek szerint bontva fogjuk értelmezni.

A budapesti agglomerációt elemezve azt láthatjuk, hogy amennyiben nem Budapest valamely kerületéről beszélünk (a 23 budapesti kerület jelenti ebben az agglomerációs csoportban a központot), akkor a jobboldali pártokra érkezett szavazatok aránya megnövekszik 14.5%-kal, ahhoz képest, hogyha agglomerációs központról beszélnénk, ceteris paribus. Emellett amennyiben a modellben a három agglomerációs kategóriát használjuk fő magyarázó változóként (központ, társközpont, egyéb település), akkor láthatjuk, hogy a β_i paraméterek az előbb említett modellhez képest (3.táblázat, Budapesti agglomeráció 2. oszlop) a társközpont és egyéb település kategóriák esetében változnak. Ketté válik az érték, a társközpontok esetében csökken a paraméter 12.05 százalékpontra, míg az egyéb települések kategóriában a paraméter értéke megnövekszik 15.87 százalékpontra.

	Eredményváltozó:			
	Jobboldali pártra érkező szavazatok aránya			
	Budapesti agglomeráció (1)	(2)	Országos, Budapest nélkül (3)	(4)
Agglomeráció	14.557*** (2.161)		10.109*** (2.119)	
Társközpont		12.049*** (2.690)		6.347* (3.455)
Egyéb település		15.877*** (2.302)		10.310*** (2.116)
Jövedelem	-0.116** (0.046)	-0.118** (0.046)	-0.012 (0.039)	-0.011 (0.038)
Szaktanulmányok			4.876 (5.646)	5.126 (5.628)
Szakközépiskolai érettségi	3.173 (2.703)	3.015 (2.671)	-1.041 (5.808)	-0.888 (5.788)
Gimnáziumi érettségi	3.053 (3.212)	3.050 (3.172)	1.857 (6.246)	2.823 (6.262)
Érettségi utáni	2.954 (6.088)	2.894 (6.012)		
Foiskola	2.896 (6.079)	2.835 (6.003)		
Egyetem	6.146 (8.188)	6.112 (8.086)		
Konstans	59.169*** (5.241)	59.397*** (5.178)	68.337*** (6.157)	68.106*** (6.136)
Observations	61	61	126	126
R ²	0.547	0.567	0.346	0.356
Adjusted R ²	0.488	0.500	0.319	0.324
Residual Std. Error	7.389 (df = 53)	7.297 (df = 52)	7.710 (df = 120)	7.681 (df = 119)
F Statistic	9.159*** (df = 7; 53)	8.512*** (df = 8; 52)	12.685*** (df = 5; 120)	10.965*** (df = 6; 119)

Note:

* p<0.1; ** p<0.05; *** p<0.01

3. Táblázat: Regressziós eredmények a választási adatok alapján. Saját adatbázis alapján

Amennyiben pedig a többi agglomerációs térséget nézzük és Budapestet nem vesszük bele az elemzésbe, akkor láthatjuk, hogy az agglomeráció változó paramétere csökken. Ezt azzal magyarázzuk, hogy ahogy azt az elméleti fejezetekben bemutattuk, országos szinten a budapesti agglomerációhoz hasonló még csak Győr, Miskolc és Pécs környékén alakult ki, a többi szuburbanizált terület még csak agglomerálódó térségnek mondható, vagy még annak sem. Ezért feltehetően a vidéki települések esetében a társadalmi hatások és a politikai polarizáltság még nem jelent meg annyira erősen, ahogy azt Budapest esetében ki tudtuk mutatni.

A Budapesten kívüli eredményeknél nagyobb különbséget láthatunk a társközpont és az egyéb városok között is, ezt indokolhatja hogy míg a Budapesti agglomerációban erősebb a központ vonzás hatása és a különböző társadalmi rétegekkel való érintkezés, addig a Budapesti agglomeráción kívüli többi agglomerációban kisebb a központ és a társközpont közötti társadalmi különbség. Ez is indokolhatja a kisebb paraméter értéket a vidéki mintán.

Azért hogy meggyőződjünk róla hogy érdemes a kérdőíves adatokat társítani a választási adatokkal, elvégeztük az elemzést a kérdőívből származó pártpreferenciák használatával is. Itt is ugyanazt az eljárást követve mint a választási adatoknál, az általunk definiált jobboldali

pártok csoportjába tartozó preferenciákat elosztottuk az összes preferencia számával (4. táblázat).

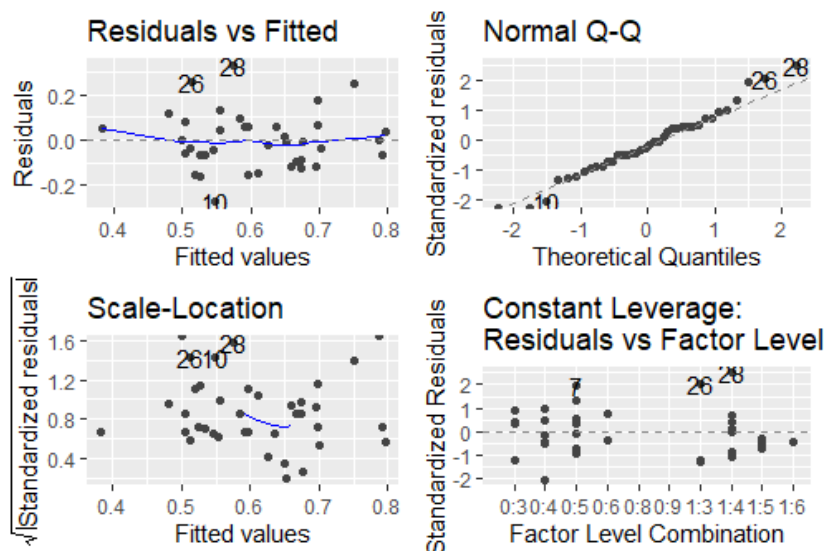
	<i>Eredményváltozó:</i>			
	Jobboldali szavazatok aránya a kérdőív alapján			
	Budapesti agglomeráció (1)	(2)	Országos, Budapest nélkül (3)	(4)
Agglomeráció	0.043 (0.048)		0.072 (0.050)	
Társközpont		-0.017 (0.060)		-0.020 (0.103)
Egyéb település		0.107* (0.061)		0.083 (0.051)
Jövedelem	0.002* (0.001)	0.002* (0.001)	0.001 (0.001)	0.002 (0.001)
Szakk munkásképző			0.046 (0.186)	0.047 (0.186)
Szakközépiskolai érettségi	0.095 (0.065)	0.069 (0.065)	-0.029 (0.191)	-0.035 (0.191)
Gimnáziumi érettségi	0.195*** (0.068)	0.204*** (0.067)	-0.140 (0.201)	-0.117 (0.202)
Érettségi utáni	0.036 (0.097)	0.006 (0.096)		
Foiskola	-0.014 (0.151)	-0.021 (0.147)		
Egyetem	0.251 (0.152)	0.245 (0.148)		
Konstans	0.252* (0.143)	0.269* (0.140)	0.585*** (0.192)	0.565*** (0.193)
Observations	38	38	66	66
R ²	0.367	0.419	0.139	0.154
Adjusted R ²	0.219	0.259	0.067	0.068
Residual Std. Error	0.139 (df = 30)	0.136 (df = 29)	0.178 (df = 60)	0.178 (df = 59)
F Statistic	2.481** (df = 7; 30)	2.613** (df = 8; 29)	1.937 (df = 5; 60)	1.786 (df = 6; 59)
<i>Note:</i>			* p<0.1; ** p<0.05; *** p<0.01	

4. Táblázat: Regressziós eredmények a kérdőíves felmérés alapján. Saját adatbázis alapján

A kérdőíves felmérés során az egész periódus helyett viszont csak az utolsó éveket vettük figyelembe, mivel a politikai preferencia több éven keresztül (10 éves felmérési időszak alatt) nem feltétlenül tartható állandónak. Ebben a regressziós elemzésben azt láthatjuk, hogy az előző eredményekhez képest nincs szignifikáns hatása az agglomerációban való elhelyezkedésnek. Ezt főként azzal magyarázzuk, ami miatt eredetileg is a választási adatokat használtuk fel a politikai preferenciák mérésére; miszerint a lekérdezettek nem biztos, hogy igazat mondanak a kérdőíves felmérések során. Ez a különbség mindenesetre több kérdést is felvethet, amit egy strukturálisan jobban felépített adatbázison érdemes megvizsgálni.

3.1 OLS feltevések

Az OLS öt alapfeltevését mindegyik modell esetében vizsgáltuk, a következőkben a budapesti térségre végzett elemzés esetében fogjuk ismertetni ezeket. A 9. ábrán láthatjuk hogy közel lineáris a kapcsolat van a modell paraméterei között, ezt mutatja hogy a hibatagok és a becsült értékekre illesztett függvény vízszintes.

9. ábra: OLS asszimptotika. Saját adatbázis alapján

Az ábrán is láthatjuk hogy a modellünk homoszkedasztikus, ezt a Breusch-Pagan heteroszkedaszticitás tesztel is alátámasztottuk, aminek során el tudtuk utasítani a nullhipotézist. Emellett pedig láthatjuk, hogy a normalitás feltétele is fennáll, illetve nem találtunk kiemelkedő értékeket sem, amik befolyásolnák a paraméterbecsléseinket. Ezek alapján az elemzésünkre fennállnak az OLS feltevései.

3.2 Korlátok

Az elemzés során több korlátba ütköztünk; a magyarországi szuburbanizáció különlegességei mellett az országos szintű demográfiai adatokhoz való hozzáférés kifejezetten bonyolult. Nehezen találtunk olyan adatforrást, amiben jól felmért egyéni, vagy akár település szintű demográfiai tulajdonságokat tudunk volna megfigyelni, ezért választottuk azt a megoldást, hogy kérdőíves felmérésből aggregáltunk település szintű megfigyelésekre. Ahogy az eredmények ismertetésénél is láthatjuk, az eredmények különböznek, hogyha a választási adatokat vizsgáljuk, vagy ha a kérdőíves felmérésből származó pártpreferenciákat vizsgáljuk. Ezt a problémát a kutatás folytatásaként egy jobb adatbázis és már eredetileg település szintű adatok segítségével érdemes a jövőben megvizsgálni.

4. Konklúzió

Dolgozatunkban azt vizsgáltuk, hogy a lakóhely típusa milyen hatással van az ott lakók politikai preferenciáira Magyarországon. A kérdés relevanciáját adta, hogy korábban már több nemzetközi kutatás tudta bizonyítani a szuburbán területek és a város közötti különbségeket Európában. A legtöbb eredmény azt mutatta, hogy a szuburbán területeken jellemzően a jobboldali pártokat, értékeket preferálják, szemben a városi lakosokkal, akik inkább a baloldaliakat. Ezen kutatások alapján az előzetes feltevésünk az volt, hogy távolodva a városközponttól egyre inkább nőni fog a jobboldali pártokra leadott szavazatok aránya.

A regressziós elemzés során három adatbázist ötvöztünk; 1) egy több éven keresztüli kérdőíves felmérést amiben demográfiai változók mellett a kérdezett lakóhelyét is tartalmazta. Ez lehetőséget nyújtott arra, hogy összekacsoljuk a 2) 2018 választási adatokkal, amiket település szintjén aggregáltunk. Végül 3) ehhez kapcsoltuk hozzá a KSH agglomerációs besorolását. Ezek segítségével sikerült egy olyan adatbázist létrehoznunk, ahol település szintű aggregált demográfiai és választási adatok álltak a rendelkezésünkre. Az elemzés során az agglomerációkban elhelyezkedő városokban végeztük az elemzést.

A választási adatokkal végzett elemzés konklúziója, hogy amennyiben a terület átlagos iskolai végzettségét, jövedelmi szintjét változatlanul tartjuk, az adott település agglomerációs területen elfoglalt pozíciója (központ, társközpont, egyéb város) szignifikánsan pozitív hatással van a szavazási eredményre. Ez az eredmény azt mutatja, hogyha a budapesti agglomerációs térséget vizsgáljuk, akkor amennyiben egy város az agglomeráció része, akkor 14.57 százalékponttal növekedik a jobboldali pártokra leadott szavazatok aránya. Az eredmény viszont kettős, amennyiben a kérdőívből származó pártpreferenciákat használtuk, akkor az eredményeink nem szignifikánsak.

A kutatásunk fő limitációját maguk a rendelkezésre álló adatok jelentették, egy teljesebb, pontosabb adatbázis alapján valószínűleg megbízhatóbb eredményeket kaptunk volna. Ennek ellenére a kutatás fő hozzáadott értéke, hogy magyarországi mintán is sikerült kimutatni, hogy az agglomerációban betöltött pozíció szignifikáns hatással van a politikai preferenciákra, nem csak a budapesti, de a vidéki agglomerációkban is; a városközponttól kifelé haladva egyre inkább növeli a jobboldali szavazatok arányát.

Hivatkozásjegyzék

Bajmócy, P. (2003). Szuburbanizáció a budapesti agglomeráción kívüli Magyarországon. (Doktori értekezés, Szegedi Tudományegyetem).

Burdack, J., & Hesse, M. (2007). Suburbanisation, Suburbia and “Zwischenstadt”: Perspectives of Research and Policy. In: Scholich, D. (szerk). German Annual of Spatial Research and Policy 2007 - Territorial Cohesion. Springer, Berlin, Heidelberg. 81-100.

Cox, K. R. (1968). Suburbia and Voting Behavior in the London Metropolitan Area 1. Annals of the Association of American Geographers, 58(1), 111-127.

Dövényi Z. & Kovács Z. (1999). A szuburbanizáció térbeni-társadalmi jellemzői Budapest környékén. Földrajzi Értesítő XLVIII. évf. 1-2. füzet, 33-57.

Fischer, C. S. (1975). The effect of urban life on traditional values. Social Forces, 53(3), 420-432.

Gottdiener, M. & Hutchison, R. (2011). The New Urban Sociology. 4. kiadás. Boulder, Westview Press

Kocsis J. B. (2000). A szuburbanizáció jelenségének főbb elméleti megközelítései a városszociológiai és más rokon tudományterületek irodalmában. Tér és Társadalom. XIV. évf. 2-3. szám, 311-321.

Kovács Z. & Tosics I. (2014). Urban Sprawl on the Danube. The Impacts of Suburbanization in Budapest. In: Sýkora, L. & Stanilov, K. (szerk.). Confronting Suburbanization: Under Decentralization in Postsocialist Central and Eastern Europe. Hoboken, Wiley-Blackwell. 33-64.

Központi Statisztikai Hivatal (2014). Magyarország településhálózata 1. Letöltés helye: http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo_telepuleshalozata/agglomeracio.pdf, letöltés ideje: 2021.04.01.

Központi Statisztikai Hivatal (2019). A Területi Számjelrendszer módszertana. Letöltés helye: https://www.ksh.hu/docs/osztalyozasok/teruleti_szamjel/tszj_modszertan_2019.pdf, letöltés ideje: 2021.04.01.

Pacione, M. (2009). Urban Geography: A Global Perspective. 3. kiadás. Routledge, London és New York.

Sápi, Z. (2013). Lakossági szuburbanizáció és szuburbán településtípusok a fővárosi agglomerációban. (Diplomamunka, Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar)

Schuchmann, J. (2014). Lakóhelyi szuburbanizációs folyamatok a Budapesti agglomerációban (Doktori disszertáció, Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola).

Soós G. & Ignits Gy. (2003). Suburbanization and Its Consequences in the Budapest Metropolitan Area. Third EuroConference The European City in Transition, The City and the Region, Bauhaus-Universität Weimar, Germany, Supported by the European Commission.

Ströbele, M. F. (2012). How do people vote in suburbia? Political preference and suburbanisation in Europe. *Urban Research & Practice*, 5(1), 93-115.

Sýkora, L. & Stanilov, K. (2014). The Challenge of Postsocialist Suburbanization. In: Sýkora, L. & Stanilov, K. (szerk.). *Confronting Suburbanization: Under Decentralization in Postsocialist Central and Eastern Europe*. Hoboken, Wiley-Blackwell. 1-32.

Tímár, J. (1999). Elméleti kérdések a szuburbanizációról. *Földrajzi Értesítő XLVIII. évf.* 1-2. füzet, 7-31.

Walks, R. A. (2004). Place of residence, party preferences, and political attitudes in Canadian cities and suburbs. *Journal of Urban Affairs*, 26(3), 269-295.

Walks, R. A. (2005). City–suburban electoral polarization in Great Britain, 1950–2001. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 30(4), 500-517.

Wooldridge, J. M. (2012): *Introductory Econometrics - A Modern Approach*, 5. kiadás, Cengage Learning, Boston

Felhasznált adatbázisok

Simonovits, Gabor, (2018). Replication Data for: Local Economic Shocks and National Election Outcomes: Evidence from Hungarian Administrative Data. Harvard Dataverse. Letöltés helye: <https://doi.org/10.7910/DVN/E4I6ZV>, letöltés ideje: 2020.04.05

Nemzeti Választási Iroda (2021). 2018. ÉVI ORSZÁGGYULÉSI KÉPVISELO VÁLASZTÁS (2018.04.08). Letöltés helye: <https://valtor.valasztas.hu/valtort/jsp/telkiv.jsp?EA=38&URLTIP=1&URL=1&URLPAR=URL%3D2%26URLPAR%3D2>, letöltés ideje: 2020.04.08

Központi Statisztikai Hivatal (2018). A Területi Számjelrendszer struktúra elemei, 2018. Letöltés helye: https://www.ksh.hu/teruleti_szamjel_menu, letöltés ideje: 2021.04.01.